

ANUL NOU ÎNTRE RELIGIE ȘI TRADIȚIE

Cea mai importantă sărbătoare a lunii ianuarie este Anul Nou. Din punct de vedere calendaristic, aceasta continuă Calendele lui Ianuar ale romanilor. Aproape toate popoarele europene sărbătoreau înainte Anul Nou primăvara, odată cu învierea naturii și începerea muncilor agricole.

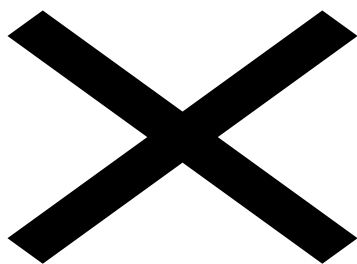
Anul Nou ca o reeditare a actului creației nu este specific creștinismului, el se regăsește, din cele mai vechi timpuri, la toate comunitățile din lume.

În Mesopotamia, cu mai bine de 2000 de ani în urmă, era numit Akitu și era sărbătorit odată cu luna nouă din preajma echinocțiului de toamnă; în Asiria, la jumătatea lui septembrie. Egiptenii, fenicienii și persanii îl sărbătoreau la echinocțiul de toamnă (21 septembrie), iar grecii, până în secolul al V-lea î.Hr, la solstițiul de iarnă (21 decembrie). La romani, până în anul 153 î.Hr, anul începea la 1 martie, după aceea, data oficială a fost 1 ianuarie, dată confirmată de calendarul iulian (46 î. Hr.). La iudei, anul începea, ca și acum, cu prima zi a lunii Tishri (6 septembrie - 5 octombrie), purtând numele de Rosh Hashana.

În evul mediu timpuriu, mulți creștini europeni sărbătoreau începutul anului la 25 martie (Bunavestire), deși anglo-saxonii considerau ziua de 25 decembrie ca început a anului. Wilhelm Cuceritorul a fost acela care a stabilit data zilei de Anul Nou pe 1 ianuarie, dar, mai târziu, Anglia a sărbătorit Anul Nou ca toată creștinătatea, la 25 martie. Abia în 1582, data de 1 ianuarie, pentru sărbătorirea Anului

Nou, a fost restaurată de către calendarul gregorian, adoptată după aceea imediat și de țările romano-catolice. „Anul Nou, după cum considera poetul Byron, este încă o stație de poștă unde își schimbă caii Destinele”.

Cum Anul Nou reprezintă un nou început, orice creștin caută să fie un început cât mai bun, pentru că, după cum zicea Euripide: „Atunci când începutul este rău, și sfârșitul va fi la fel”. Mesele frumos ornate sunt încărcate cu bucate tradiționale și cu tot felul de bunătăți. La miezul nopții, în multe case se joacă jocuri de noroc (cărți, ruletă, table), considerându-se că șansa din această noapte îl va urmări pe jucător tot anul. Fetele și flăcăii, mai cu seamă la țară, dornici să-și afle soarta, se așază, la 12 noaptea, în fața oglinzii, străjuite doar de două lumânări aprinse, și așteaptă să vadă imaginea celui sau celei care-i este sortit(ă), sau privesc într-un pahar cu apă în care este cufundată o verighetă slujită. Prin unele locuri se obișnuiește ca tânărul sau tânăra să iasă la miezul nopții la răspântie și cuvintele pe care le va auzi, în mod întâmplător, se crede că vor reprezenta prevestirea celor ce le rezervă soarta în anul care vine. Casele curate sunt împodobite cu nelipsitul vâsc - simbol al imortalității și al regenerării. Această plantă parazită (care trăiește pe alți copaci, mai cu seamă pe stejar), cu frunze verzi și fructe ca niște boboșe albe lipicioase, se bucură de mare cinste încă de pe vremea druzilor. Faima de imortalitate a vâscului îi vine, fără îndoială, de la faptul că el continuă să fie verde și să aibă fructe chiar și atunci când arborele gazdă este dezgolit de frunze și aparent mort. În antichitate se credea că vâscul transmite forță și vitalitate vegetației pe care crește. În credințele primitivilor, vâscul era, alături de creanga de aur, vestitul talisman căruia nu-i rezista nimic. În partea engleză a Staffordshire, pudding-ul de Anul Nou nu este bun decât dacă a fost făcut deasupra flăcării unor vreascuri de vâsc din anul care a trecut. Vâscul, suspendat deasupra ușii, de Anul Nou, se crede că îndepărtează spiritele rele, protejează casa de incendii, asigurând fericirea și prosperitatea celor din casă.

Printre manifestările cunoscute de Anul Nou din cele mai vechi timpuri, anterior creștinismului, în Europa, este și carnavalul, despre alaiurile carnavalești am vorbit mai pe larg în numărul din decembrie. Alaiul carnavalesc specific Anului Nou este plugușorul; iar în ziua de Sfântul Vasile vin, din casă-n casă, copiii cu sorcova.

Printre superstițiile legate de calendarul sătenilor, după cum aflăm din Sărbătorile la români de Sim. Fl. Marian, gospodarii de la sate, care vor să știe cum va fi vremea în anul ce vine, iau 12 felii de ceapă pe care le înșiră pe un rând, presărând cu sare mărunță cam jumătate din fiecare felie și numindu-le cu lunile anului. Acele felii, pregătite în seara din ajunul Sfântului Vasile, sunt lăsate până în ziua de Anul Nou, când vor fi cercetate. Feliile în care va fi mai multă apă vor indica o vreme ploioasă în luna respectivă, și în funcție de

umiditatea sau lipsa de umezeală a frunzelor, vor deduce dacă luna va fi secetoasă sau mai mult sau mai puțin ploioasă. Tot de Sfântul Vasile, țăranul român face cărbuni dintr-o singură esență de lemn (fag, stejar - esențe tari de preferință) pe care-i rânduiește arzând pe vatră, dând fiecăruia un nume: grâu, păpușoi, orz, seacă, cartofi ș.a. A doua zi dimineată, care cărbune este prefăcut în cenușă aceea cereală sau legumă va avea o recoltă bună, cărbunii care vor rămâne așa cum au fost puși vor prevesti o recoltă proastă. Gospodarii mai au și altă metodă de a prevedea vremea: noaptea ies afară să vadă ce prorocesc stelele și luna. Când luna este plină în noaptea de Sfântul Vasile, ei cred că anul va fi roditor, dacă nu e lună plină anul va fi neroditor. Cea mai importantă sărbătoare din cășlegile de iarnă, după Sf. Vasile, este Boboteaza. Ca și în ajunul Crăciunului, oamenii mănâncă de post (prin Moldova nu lipsește grâul fiert îndulcit cu miere și presărat cu mac și nuci, vărzarea - plăcinta cu varză, prunele sau perjele fierte, bobul fiert). Tot prin Moldova femeile se scoală dimineată și, pe nemâncate, strâng cenușa din vatră și gunoiul din casă, pe care le păstrează și, primăvara când fac straturile, le presară deasupra spunând: „Cum n-am mâncat eu diminețile ajunurilor, așa să nu mănânce nicio lighioaie roadele“.

Mai cu seamă prin Bucovina, înainte de a așterne fața de masă, se pune pe masă fân sau otavă, puțină sare și tărâțe, după ce binecuvântează preotul masa, acestea se scot (mai cu seamă fânul care reprezintă paiele din ieslea lui Iisus) și se dau vitelor să le mănânce ca să fie sănătoase tot anul. Dar ne-ar trebui nenumărate pagini pentru a descrie toate obiceiurile, așa că ne oprim aici ca să mai avem ce povesti și la anul.

BEATRICE KISELEFF